

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SØNDERJYDSK MAANEDSSKRIFT

UDGIVET AF
HISTORISK SAMFUND FOR SØNDERJYLLAND

VED
CL. ESKILDSSEN OG H. LAUSTEN-THOMSEN

INDHOLD:

1. Dr. phil. *H. Ødum*: Et Træk af Danevirkes Bygningshistorie.
2. *Karl Rasmussen*: Foraar og Fugle i Vestslesvig.
3. *M. P. Ejerslev*: Gammel Sød og Tro fra det dansk-talende Mellemslesvig.

Nr. 10. 14. Aarg.

1. April 1938.

Sønderjyllands Kredittforening

Haderslev

Den Nordslesvigske Folkebank

Aktieselskab - Aabenraa - oprettet 1872

Aktiekapital Kr. 1.000.000,—.
Reserver ca. Kr. 500.000,—.

GRAM

KØLEANLÆG

for ethvert Formaal

Brødrene Gram A/S
VOJENS.

Køb dansk Arbejde!

Det danske Gødnings-Kompagni A/S

København

Nykøbing F., Odense, Aalborg, Struer, Vejle, Aarhus, Esbjerg, Sønderborg

Ældste og største
Gødningsforretning
i Danmark.

Eneste Fabrikant
af Superfosfat
her i Landet.

Salgskontor for Danmark for

A/S Dansk Svovlsyre- & Superphosphat-Fabrik

Støt dansk Industri

Aktieselskabet

Nordiske Kabel- og Traadfabriker

København F.

KABELVÆRK • TRAADVÆRK • VALSEVÆRK

N. MIKKELSEN SØRENSEN

Murermester og Entreprenør

Ndr. Fasanv. 217 Tlf. C. 4520, Taga 1700 og 1717
KØBENHAVN

H. Rasmussen & Co.

Aktieselskab.

Frederiksgade 37-39. Telf. 59.

Odense.

Jernstøberier

Gummistøvler

De Forenede Teglværker

Akts. ved Aarhus Akts.

Kontor: Parkallé 15,

Telf. 644. Aarhus. Telf. 6444.

Facadesten, Tagsten, Radial-
sten, glass. Tagsten
og Mursten.

GraastenBank A/S

Kontortid 9—12 & 2—5

Lørdag 9—1

GRAASTEN

Spare- og Laanekassen i Aarhus.

St. Torv 6. Aarhus. Telf. 101.

Kontortid: 10—1 og 2½—5½.

Forlang **Gulvtæpper**

fra

Sønderjyds Tæppefabrik

A. R. KJÆRBY

Højer

Vejen Sparekasse.

Kontortid 10—12 og 2—4.

VEJEN.

Andelsselskabet

Odense

Eksportslagteri

ODENSE

Spare- & Laanekassen for Kolding By og Omegn

Stiftet 1856

Reservefond ca. 1½ Million

Kuranstalten

Gl. Skovridergaard

Silkeborg - Tlf. 514 og 515

Overlæge V. STARCKE

træffes pers. Tlf. 514: 11-12.

Tlf. 156: 2-3.

Forlang Prospekt.

Dampmøllen Viktoria

Aktieselskab

ODENSE

AKTIESELSKABET

Øxenbjerg

Dampmølle

Svendborg.

Sønderjyds Teglindustri

Nordre Fasanvej 127

Telf. C. 4520 — Taga 1700 —

Taga 1717 — København N.

Facadesten, flammede Sten,

Tagsten, Drænrør

Alle Bygningsartikler

For knapt 11 Øre om Dagen

her man to Genge aarlig

i Landbrugslotteriet

Chancen for en Gevinst paa

80,000 Kroner

Aktieselskabet

M. J. Ballins Sønner

København

Andels - Anstalten Tryg.

(Gensidigt Livsforsikringsselskab)

Statsanerkendt.

Statskontrollereret

Premiereserve ca. 37 Mill. Kroner

Samlede Aktiver - 42 - —

Hovedkontor: Røsenørsalle 1, København.

Jydsk Grundejerkreditforening

Herning.

Kasseobligationer 170.318.110 Kr.

A/S H. C. Møllers Sæbefabrik & Oliemølle

A A R H U S

Grundlagt 1829.

Telf. 9800

Prima blød Sæbe, Linolie og Fernis.

Viborg Byes og Omegns Sparekasse

Stiftet 1828

Kontortid 9-2 og 5-6

Telefon 1400

Viborg

Banken for Slagelse og Omegn ^{A/S}

Slagelse

Dansk Eternit-Fabrik ^{A/S}

Aalborg

Telf. 4800

Aktieselskabet

Banken for Randers og Omegn

R A N D E R S

B R D R. DAHL

VESTERBROGADE 1

(Industribygningen)

KØBENHAVN K.

TELEFON 6585

Tekniske Varer og Metaller
Sanitetsartikler. Oliefyr

Alfred Benzon ^{A/S}

København

C. 194

Halmtorvet 29

Smith & Co. ^{A/S}

Cykler og Cykledele

en gros

ODENSE

Folkebanken

for Als og Sundeved A/S

Kontortid: 9—1, 3—5

SØNDERBORG

Hotel

ALSSUND

SØNDERBORG

Telefon 70 og 352

vis a vis Slot - Park - Strand

Aktieselskabet

Landbobanken i Skive

Salling Bank

Aktieselskabet

Veje Textilfabrik

Dampskibsselskabet »Dania«

Aktieselskab

Amaliegade 33. København K.

Husk, at Dybbøldagens Jndsamling i Aar er den 11. April!

**Støt Dybbøldagens
Jndsamling!**

Derved fremmes dansk Arbejde
paa begge Sider af Danmarks
Sydgrænse.

Lichtinger's
Cigarillos

er de bedste.

VÆVESKOLEN
„ASKOVHUS“
Vævestuen „Askovhus“
Sønderborg

Gymnastikhøjskolen.

(Fra 1. April 1927 anerkendt og optaget paa Højskoleloven).

Plan med Oplysninger om Skolearbejdet og om Understøttelse gennem Amterne eller Elevforeningen „O. D.“ ved

NIELS BUKH,
Ollerup.

Silkeborg Husholdningsskole
Statsanerkendt m. Barneplejeafd.
Moderne Skole, smukt beliggende. Alm. og elektr. Køkken, Centralvarme, Bad. 5 Mdrs. Kursus beg. 4. Maj. Maanedskursus i Barnepleje alene afholdes i April. Progr. sendes. **SYNNØVE LUND**

NOVO
**Terapeutisk
Laboratorium**

Ladelund Landbrugs- og Mælkeriskole,
Brørup St.

5 Mdrs. Landbrugskursus Nov.-Marts
9 — do. Novbr.-Juli
8 — Mælkerikursus Sept.-April
Uddannelse af Kontrolassistenter.
J. C. Overgaard.

Støt de
sønderjydske
Indsamlinger

**Sparekassen
for Haderslev Bys Omegn**

Kontortid:
9—12, 2—4. Lørdag 9—1.
HADERSLEV

Snoghøj Gymnastik-
højskole
Fredericia.

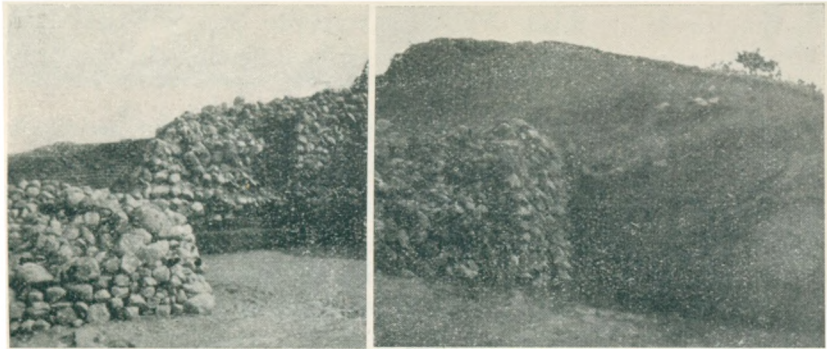
3 Maaneders Sommerskole.
5 — Vinterskole.
Skoleplan sendes.
Jørgine Abildgaard. Anna Krogh.

**Ndr. Fasanvej 213
København N.**

Et Træk af Danevirkes Bygningshistorie

Af Dr. phil. H. Ødum.

De fleste af os ved formodentlig, at *D a n e v i r k e* ikke er blevet bygget paa een gang; det er et værk, hvorpaa der er bygget flere gange i tidernes løb. Ser vi paa de tværsnit af volden, som vi kender fra gravningerne i 1861 eller fra de seneste aars arkæologiske udgravninger (Museet i Kiel), kan man tydeligt læse voldens historie: længst mod nord Gudfreds jordvold; syd herfor Tyres kampestenmur; og udenfor den atter Valdemar den Stores teglstensmur. *)

Fra de tyske Udgravninger 1936. Længst t. v. Valdemarsmuren, i Midten Tyres Kampestenmur, t. h. (aftegnat som en mørk Streg) Gudfreds Jordvold.

Denne 3,7 km lange og op til 6—7 m høje teglstensmur er ikke alene et imponerende bygværk; den betød ogsaa ved sin opførelse i 1160'erne, at noget nyt stod sin prøve: bygning med tegl i modsætning til tidligere tids kampesten eller andre natursten.

*) Efter G. Haseloffs Undersøgelser («Offa» 1937) er Danevirkes historie dog betydelig mere indviklet, end man hidtil har troet. Der er bygget i flere omgange, og ogsaa Tyres Danevirke var en jordvold. Haseloff anser kampestenmuren for at være bygget af *Knud Lavard* ca. 1115—1130.

Teglstenene blev brændt paa stedet, og det samme blev kalken til mørtelen — men hvad brugte man som raamateriale til kalken?

Det almindelige raamateriale var paa den tid Strandskaller; vi finder spor af skallerne i mørtelen i de gamle kirker, men det slog ikke til til det kæmpearbejde, der her var tale om. Man maatte bruge rigtige kalksten, og ved Kielerarkæologernes udgravninger i 1936 fandt man ogsaa foran volden et restlager af ubrændte kalksten. Det gav anledning til, at man henvendte sig til danske geologer for om muligt at finde ud af, hvor disse kalksten stammede fra.

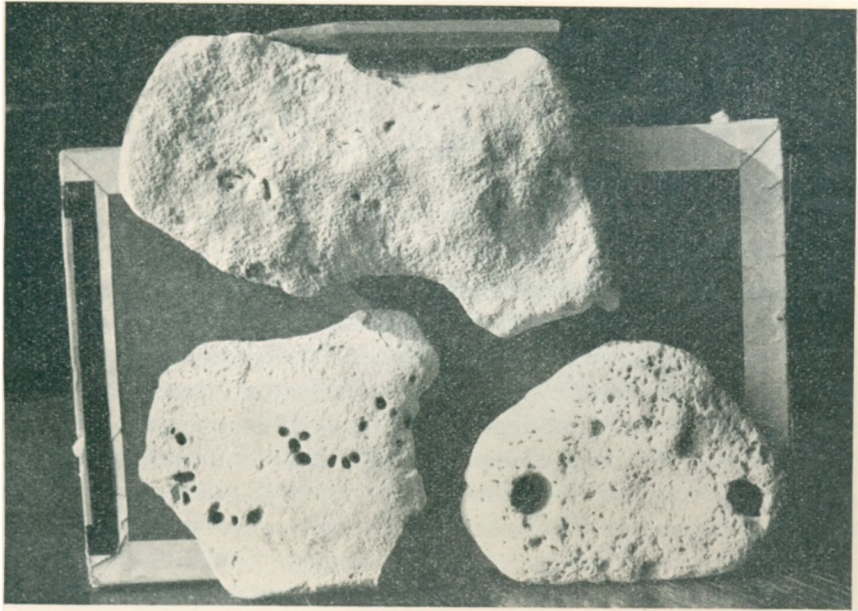
Ved første øjekast viste disse sten sig at være helt ensartede; der kunde altsaa ikke være tale om opsamlede marksten, de maatte stamme fra et og samme sted. Yderligere var alle stenene af en ejendommeligt affladet og afrundet form, som kun strandsten faar af at ligge og rulle i bølgerne; til og med viste en nøjere undersøgelse, at alle stenene i større eller mindre grad var fulde af borehuller, som var lavet dels af en bestemt boremusling, dels af en slags smaaorm, der lever i havet. At stenene var samlet sammen paa en strand under en kalkklint, kunde der altsaa ikke være tvivl om. Spørgsmaalet drejede sig altsaa blot om at finde, hvor denne bestemte slags kalk optraadte ved en tilgængelig kyst.

Rent geologisk lod kalken sig bestemme som en særlig type »danskekalk«, der kun findes i Danmark og i Skaane, og de eneste to steder, hvor den kommer frem til kysten, er øen Saltholm og kysten ved Grenaa.

Saltholm var i sig selv mistænkelig, da den ældste historiske efterretning om kalkbrydning i Danmark netop er knyttet til Saltholm. I Valdemar Sejrs Jordebog fra 1231 er det udtrykkeligt angivet, at der er »Lijm« paa Saltholm, mens der ikke staar noget om »Lijm« ved Grenaa. — Afgørende for vor bestemmelse kunde dette imidlertid ikke være; jordebogen er et par menneskealdre yngre end Valdemarsmurens bygning, og jordebogens interesse for kalken paa Saltholm kan muligvis staa i sammenhæng med Københavns opvækst.

Hertil kommer yderligere, at den kalktype, vi er paa spor efter, vel findes paa Saltholm, men den danner ikke nogen klint med løse strandsten foran. Øen er flad og ganske lav, og kalken maa brydes i aabne brud, der bestandig maa pumpes læns for det indtrængende havvand. Derimod danner kalken ved Grenaa en høj og brat

klint ud mod Kattegat — og ved foden af klinten ligger tusinder af tons af kalksten af nøjagtig den art og den størrelse, vi kender fra mørtelkalken fra Danevirke (se Billede).

Øverst og nederst til venstre: Kalksten fra Danevirke. Nederst til højre: Strandsten fra Grenaa. — De største borhuller er af bormuslinger, de helt smaa af børsteorm.

Prikken over i'et sattes af Zoologerne. Det viste sig nemlig, at de orme, der havde boret hullerne i Danevirkestenene, er meget sjældne i Øresund, og den omhandlede boremusling findes der slet ikke; derimod er begge dyrene meget almindelige i stenene ved Grenaa!

Grenaa ligger ganske vist langt fra Danevirke, men der kan ikke være tvivl om, hvordan det hænger sammen. Man har ikke kunnet eller villet bryde de store mængder af kalk, der har været brug for; det har været meget nemmere at samle de af havet løsbrudte og vel sorterede sten op paa stranden ved Grenaa og sejle dem til Slesvig.

Det eneste gaadefulde er, at man har foretrukket den længere vej fra Djursland fremfor den lidt kortere vej fra Stevns (just i de samme aar byggede Absalon borg i København af kalksten fra Stevns). Maaske skyldes det, at vejen til og fra Stevns var mere udsat for vendernes overfald?

Foraar og Fugle i Vestslesvig

Af Karl Rasmussen, Astrup

I Dag er det St. Valentin, da alle Fugle parres.

Er det Shakespeare, der har sagt noget i den Retning, eller er det en anden gammel Englænder; det er da vist fra Chaucer, jeg har det Rim: Blessed be St. Valentyne — Velsignet være St. Valentin, paa den Dag var det, at jeg blev din. . . . Det er Fugle, han lader synge saadan; der maa mellem engelske Bønder have gaaet et Ord om, at paa Valentins Dag, 14. Februar, holdt Fuglene op at flokkes og slog sig sammen i Par, og noget er der om det; det sker tidlig paa Aaret, og for alle Vinterfugle paa samme Dag. I Aar var Dagen nær ved at stemme, det var 26. Februar, og vi maa huske paa de 11 Dage, der Anno 1700 faldt ud af Almanaken; vore egne gamle Bondeord om Dage og Vejrlig er ogsaa meningsløse, hvis vi ikke regner med denne Forskydning. Indrømmes maa det ellers, at vore Fugle sjældent er saa tidlig paa Færde som de engelske, og at de ikke overholder Dagen strengt; men en Dag meget tidlig paa Aaret er det at se paa dem, at Vaaren har rørt deres Hjerte.

Det er blæsende og raakoldt, som vort Foraar altid er; man gaar fra sin Stues Kakkellov ind til Skolestuens, og saa ser man, at Læbæltets øverste Kviste hænger fulde af Bogfinkehanner i fineste Stads, mens Solsorter smutter rundt med stor Staahej, og seks langhalede Skader farer ud over Marken som tre roterende Hjul. Et andet Aar kan det være en Fuglekonge, der sidder i Toppen af en Busk og raaber op med en Selvfølelse, som er alt for vældig til dens 5 Gram Korpus; men hvem det end er, der giver det første Signal, saa skal man nok se, naar man gaar ud i Landet, at alle Fugle har hørt det. Hen ad Telefontraadene sidder der Bomlærker, som har begyndt paa deres lillebitte Vise; der er en Maaned og mere til, at de kan faa Rede og Æg, men de er kommet i Tanker om det Sted, hvor de

sad i Fjor, og i samme Nu er de store Vinterflokke spredt. Det er Agerhønsenes ogsaa; hele Vinteren har de holdt sammen en 10—12 Stykker, men nu er der Skrig af Høns i hver Mark; to og to, tæt efter hinanden, farer de op, naar jeg kommer, og glider paa stive Vinger; de er vist ikke saa meget forskrækkede, bare glade for at vise, at de er to. Til sidst naar jeg et Sted, der er en Hvirvel af Vinger og Skrig, tre—fire Haner slaas om en Høne. Der bliver næppe Ro til Rede og Kyllinger i den Mark; om Foraaret er der ingen, der har Lov til at fjerne de overflødige Haner. Naa, Naturen er jo ingen Rugemaskine; Spilde skal have sit, som Konen sagde, hun spildte alt det, hun havde.

Men hvorfor faar nu de Haner Fjerene til at ryge den selvsamme Aften, som Solsorten prøver de første Fløjt?

Det er ikke Vejret alene; i Aar var det meget bedre i December, da en enkelt Mirabelgren var hvid af Blomster, og jeg tog en Buket af Kodrivere ind fra Læbæltet selve Juleaftens Dag. Det har været grimt Vejr nu længe, Frost om Natten, Solskin om Dagen, Blæst og Slud og imellem lidt Sne; det er Foraarets mest ubehagelige Sider, som vi faar at føle her paa Vesterkanten; men Fuglene er anderledes nu, end de var i Vinterens Mildhed. Da kunde man gaa i en Granplantage en Time og høre Fuglekongers Piben uafbrudt, men kun se en ved et Træf; selv om Flokken gæster ens egen Have, kan den smutte rundt i de bladløse Træer, saa man hører dem, længe før man ser dem. Men en Dag i Marts staar ens Børn, der har Stuearrest efter Influenza, ved Vinduet og ser to Par Fuglekonger færdes i Hækken udenfor; man kunde tro, de gav Opvisning til Børnenes Fornøjelse. De finder noget til Føden, skønt ikke engang Kikkerten kan sige os, hvad de finder; men det ser ud, som de har faaet nypudset deres Krones Guld og vil have den skal ses; hvert Øjeblik rejser de Toppen, saa Tjørnene blomstrer med rødgyldne Glimt.

Fuglene er Foraarets Under herude ved Havkanten. I Skovene er det Blomsterne og siden Løvspringet; men det midtjydske og vestjydske Land, det »lysner mest kun lidt i Vaar«, som Grundtvig sagkyndigt fastslog, og inde midt i Landet syntes jeg, Foraaret blev borte for mig. Herude har vi Fuglene, og det er ikke bare vore egne; alle Nordens Fugle kommer forbi vor Dør, og Vaderne er Spisekammer for mange.

Een Gang i mit Liv har jeg gaaet midt i Fugletrækket; det var 1924 efter en uendelig lang Vinter. Vadehavet var islagt og bundfrossent langt ud, der kørte Biler til Rømø, og min Nabo vilde haft

mig med paa Cykle derover; men da den kyndige Mand mente, at nu var det sikkert, saa skulde det først være Søndag, og forinden kom der en Storm, som brækkede Isen op og gav Isflod; metertykke Flager med Klæg i Bunden kørte op over Forlandet helt op til det lille Dige. Vesterkantens Natur havde smøget Ærmerne op og vist sine Kræfter det første Aar jeg var her; om Sommeren 1923 fik vi den — forhaabentlig — sidste Flod, der gik langt ind i Landet og tog 19 Menneskeliv ved Diget; det var en Vinterflod ved Sommertide, en Stormflodsbølge paa 5 m, der lige paa dette Sted traf til at komme ind paa Ryggen af Tidevandsbølgen. Nu saa jeg Isfloden, som er en af Landets opbyggende Kræfter. »Hvor meget kan Isen da tage med sig op«, spurgte jeg min Nabo, som havde fortalt mig, at man »skal aldrig stole paa æ Haw«, men som ellers vidste alt det om Havets uberegnelige Væsen, der kan læres ved daglig Omgang. »Ja, hvad, nogen Tusind Vogulæs kan man da godt faa«, sagde han, »er det Sand, saa er det ikke saa heldigt, men er det Klæg, saa gør det godt, især hvis det bliver ude ved Kanten og i Hullerne«. Den Vinter kom Floden i to Tempi, skruede først Isen sammen ved Kanten og kørte den et Par Dage efter helt op; da det var sket, kunde man faa en Polarrejse ud af en Vandring paa de Enge, hvor der om Sommeren stod tæt med Høstakke.

Det var meget morsomt, en Overgang at gaa rundt i den Isørken, maale de strandede Isskodsers Tykkelse og Skruningernes Højde, men hen i Marts sled det paa ens Taalmodighed; fik da den Fimbulvinter aldrig Ende? Aaret før ved samme Tid var Vadernes Fugleflokke som Myggesværme i en Skov; jeg talte om Gæs i Titusindvis, og min sindige Nabo sagde, »Der er maaske ogsaa Millioner, hvem kan sige det«. Nu var der ikke andet i Luften end Flyvemaskiner paa Vej til Rønmø med Post og nødvendige Varer. Men saa var det Søndag Morgen 6. April, jeg kom ud af min Dør og løb Panden mod en hvid Mur af Taage, Sneen flød hen, mens man saa paa den, og paa en Hegnstraad sad syv Vipstjærter paa Rad. Luften var fuld af Fuglelyde, saa jeg gik til Havs; ad det lille Dige kom jeg ud paa Forlandet, og saa vadede jeg i Fugle. Hvor Isen flød hen, laa der Dynger af Tang med Muslinger og anden god Mad; der fraadsede Fuglene, som laa over for Taagen; de flyttede sig knap for mine Støvler, og de flyvende Flokke var ved at slaa mig om Ørerne. Jeg gik i et Snefog af Fugle.

Saa nær ind paa Fugletrækkets Under kommer man kun ved et Lykketræf, men lidt af det ser vi hvert Aar, Det kan være en Dag,

at Rødhalse triller som røde Kugler langs hver en Vejkant; det kan hænde, at man ser op fra sin Have ved skærende Skrig, og saa er Himlen fyldt af Regnsøver, der skal længer nordpaa, men dog skal have sendt os en Hilsen i Flugten. Det er et helt andet Skrig end det to-tonede bløde Fløjt, der lyder for Digteren som »umulig Lykkes vilde Melodi«; for os herude er Spoven ikke et halvt overjordisk Væsen. Vi har spist nogen Stykker af dem, og vi har set dem gaa i Tusmørket og bore de lange Næb i Jorden efter Mad. Og saa kan der endda komme et Øjeblik, da Spovernes Fløjt sætter en i Stemning, som slet ikke er »gjort«, og som ikke er en Mindelse fra Holstein og Valdemar Rørdam.

Man kommer en Aften hen paa Sommeren ned til Vandkanten og smider sig i en forsinket Høstak. Vejret har haft det Lune at gøre sig mildt og sødt, det flimrer og danser af Varme over Vaderne, men for at man ikke skal tro Idyllen for godt, gaar der en svær Dønning paa den anden Side Rømø, og Brændingen raaber som Trolden i Eventyret: Nu kommer jeg og æder dig. I en lille Bugt staar der et Hundrede Guldfugle, Kobbersnepper, der vender det røde Bryst mod Solen, og saa kommer der en Flok Spover flyvende og slaar sig ned tæt ved mig. Det er en sær vild Musik, saadan en Snes Fugle kan lave, hæse og skarpe Skrig, der ender i bløde Fløjt; gennem Kikkerten kan jeg se hver Fjer paa Fløjtenisternes Krop, og jeg fortæller mig selv, at jeg uden Skrupler vil spise nogen Stykker af dem, naar Jagten gaar ind; men endda kan jeg ikke værge mig imod at synke hen og smelte bort. Det er meningsløst, som skrevet staar, at Tarmene af et Faar kan rive en Sjælen ud af Livet; men man har dog Lov at tro, at der bag ved de fire Streng og de ti Fingre er en Menneskesjæl, der fornemmer noget selv; her derimod — ingen skal faa mig til at tro, at de spættede Fjerbundter derhenne har anden »Tanke« end den at faa Skrotten fuld og være i Fred til Natten. Og saa lukker man Øjnene og tror, at man hører den store Pans Fløjte, eller at det er Landskabets Sjæl, der taler.

Det er det nu faktisk — saa kan man vrænge efter det sentimentale Udtryk, hvis man lyster, eller finde paa et der er bedre; men aldrig har jeg fornemmet det sære Land herude, som jeg gjorde det den Aften. En lav og grøn og frodig Kyst, lavt og lunkent Vand, der kribler af Smaadyr — og saa en Mils Vej borte en Brænding, der raaber, og som kan falde paa at komme. Der er mange Fugle-reder tæt ved Kanten, Føde til Ungerne kan der aldrig mangle; men en Dag kan Vandet gaa op, og saa ligger Flodskarnet fuldt af døde

Æg med en enkelt Harekilling imellem. Det er de Kaar, der bydes Marskens Dyr; dens Mennesker har haft omtrent de samme, og naar man ligger og lytter til Regnsproven, vilde man tro, at den forstod det. Det gaar tilbage med Fuglene, siger de gamle; Storke forulykker i Højspændingen, Brokfugle er der ingen af mere, af Brushaner ikke ret mange, det tager af med Ænderne. Det har hjulpet lidt, at Fuglekøjerne er nedlagt, men det fredede Jordsand giver vist kun Fred til de store Maager, der er nogen grumme Røvere.

Det er sørgeligt sandt, at som Burns siger: »man's dominion has broken nature's social union«, og vort Herredømme forstyrrer vist Naturens Samfundsliv omtrent lige saa meget, naar vi freder Dyrene, som naar vi forfølger dem. Men lige meget, de store Sølvmaager er skønne, og Herredømmet i Luften maa tilfalde de Fugle, der bedst er i Stand til at udnytte Forholdene, iberegnet Menneskets Regeren af Landet.

Der er mærkelig mange Fugle, som benytter sig af Menneskenes Virken til at faa større Raaderum. Hvem tænker nu paa, at Sol-sorten oprindelig var en sky Fugl fra de tætteste Skoves mørke Dyb; hos os er den naaet saa vidt, at den i slemme Snevintre søger ind i Staldene og sidder paa Ryggen af Køerne; men dens Væsen er det samme som før. En Plantage, der er groet i Mands Minde, er Husvært for mange nye Fugle, fra Fuglekonger til Hejrer; ens Have faar Indflyttere, saasnaart den er groet op, min egen er næsten overbefolket, skønt der jævnlig ligger spredte Fjer til et Vidnesbyrd om, at Rovfugle ogsaa skal leve. Det er Skovens Fugleverden, der erobrer Vesterkanten, saa snart der er lidt Ly og Redeplads; Foraarsrejsen gaar lige forbi, og selv om Fuglene styrer efter den Plet, hvor de er født, saa kan de lade sig friste af en passende Løjlighed, der falder for paa Vejen.

Derfor tror jeg ogsaa, at Danmark kan blive ved at være et Fugleskjul; der er Redepladser nok. Lidt Fredning skal der sikkert nok til; vi bør af al Magt bekæmpe Ægsamlere, Udstopperer og Gift-sættere; men med det samme bør vi frede om Rovfugle, saa vi ikke ender med at drukne i halvtamme Foderbræts-Fugle. Naar bare vi holder os udenfor, saa ordner Fuglene selv deres Samfundsliv.

Saa kan man jo spørge, hvad Nytte de Fugle er til, og jeg skal ikke svare med Betragtninger over alle de Larver, vi trænger til at faa ædt; jeg ved bedst selv, at de mest reelle Værdier, som Fuglene giver mig, de har ingenting at gøre med Penge. Vi skal dog ikke blot leve i Landet, men ogsaa fornemme at vi lever, og den brutale

Livsvilje, som Fuglene fylder Foraaret med, har Bud til noget i ens eget Sind.

Efterhaanden gaar vel Foraarets Følelse af stærkere Liv over til en Fornemmelse af at ældes; men ogsaa den har Værdi; man lærer ikke at »visne glad«, men naar Fugletrækket larmer forbi, kan man faa en velgørende Forvisning om, at det store Under skal ikke dø.

Naturen evig er den samme,
men aarlig slappes Mandens Knæ,
selv den, hvis Luer højst flamme,
er kun et Blad paa Livets Træ.

Gammel Sæd og Tro fra det dansktalende Mellemslesvig

Samlet af M. P. Ejerslev

AARETS FESTER I LADELUND SOGN

Jul.

Juletiden varer fra Juleaften til Helligtrekonger. Juletræ kendtes i min Barndom ikke som almindelig Skik, dog fandtes det hos Præsten og i Søndagsskolen. Søndagsskolen holdt en Julefest, til hvilken baade Børnene og Forældrene blev indbudte. Juletræ fandtes endvidere hos ganske enkelte Gaardmandsfamilier.

Juleaftensnadvoren var Grønlangkaal med Svinehoved. Fremgangsmaaden med Tillavningen var følgende: Kaalen plukkes og vaskes; derefter ribbes den; derpaa koges den; Vandet hældes fra, og naar Kaalen er kølet saa meget, at man kan røre ved den, dannes den med Hænderne til store Klumper paa to Nævers Størrelse; saa bliver den hakket og kommer i Gryden igen; de kogte Kartofler kommer i, og det hele stemples i Gryden; efterhaanden bliver Massen sejt og stiv; Fedtet fra det stegte Svinehoved eller stegt Flæsk hældes over Massen, saa Kaalen bliver godt fed. Saa spises Kaalen til Flæsket. Dertil hører Snaps, for at Kaalen ikke skal ligge for tungt i Maven.

Ogsaa Risengrød hørte til Julenadveren, dog ikke i alle Hjem.

Efter Maden blev der sat en Tallerken med Smaakager ind — en »K i n k e n t e l l e r«. (Kinken-Kindchen, fra Plattysk = Julebarnet).

Et Bord blev sat ind i den pæne Stue, »e Pissel«; det bankede paa Døren, og »Kinken« kom ind med Gaver. »Skænk«. For det meste bestod Gaverne af Tøj og lignende nyttige Ting. For hvert Barn stod der en »Kinkenteller« parat med selvlavet Bagværk i Form af Dyr, Mænd, Koner, Kringler. Det blev næsten ikke rørt selve Aftenen, men hængtes op paa smaa Søm langs Loftsbjælken, saa man kunde se Kagerne. De kunde blive hængende somme Tider lige til Paaske.

— — — —

Naar man Juleaften tager en Ble over sig og gaar uden for Huset og kigger ind gennem Vinduet, ser man den eller dem, der skal dø i det kommende Aar, sidde uden Hoved.

Mellem Jul og Nytaar har vi S ø g n j u l. I den Tid maa man ikke hænge Tøj til Tørring, det spaar Lig.

Intet maa »gaa rundt« i Juletiden; Slibestenen heller ikke. Følgelig skal Knivene slibes før Jul. Man maa heller ikke slibe Knive paa Trappestene i Juletiden.

Som Vejret er de første Juledage, vil det blive de tilsvarende første Maaneder i det nye Aar.

Juleaften maa ingen Plove og Harver være paa Marken. Saa kommer Jerusalems Smed og smeder dem om, saa de ikke er til at holde i Jorden næste Aar.

— — — —

I Søgnejulen begynder Julegilderne — »e J u l g æ ' s t«. — De varer lige til Fastelavn. Man indbyder Naboer og gode Venner — Omgangskredsen. Er man velhavende, byder man dem til Aftensmad, ellers til Kaffe. Saa bliver der sunget Viser, Krigsviser, Kærlighedsviser o. a., danske og tyske mellem hinanden. (I Meddelerens Barndom var Sproget i Vestre rent dansk; endnu 1931 er det overvejende dansk. E.). Ofte blev der ogsaa danset til Julegilderne efter Musik af Byens egne Musikere, Violin og Klarinet. Der danses Vals, Mazurka, Rheinlænder, Polka, Hamborger, men saa godt som ingen Turdance eller Kvadrilledanse.

Man drak Kaffe med hjemmebagt Kage, Søsterkage, Knæpkager, Sløjfer; desuden Kaffepunche og Bowle. Julegilderne begyndte gerne anden Juledag.

Tredje Juledag var der Ringridning for Byens voksne Karle, baade Bøndersønner og Tjenestekarle. Om Morgenen ved 9-Tiden blev forrige Aars »Konge« afhentet af de andre. Med ham i Spidsen red man til Kroen, hvor Ringridningen holdtes. Den, der fik de fleste Ringe, var Konge, den næste Kronprins. Den, som slet ingen Ringe fik, var »Munkenstikker«. Efter Ringridningen red man i Optog rundt i Byen, Kongen og Kronprinsen pyntet med Baand, Munkenstikkeren med et Halmbaand. Ved hver Gaard fik man en Skænk, saa de ofte var fulde, før de om Aftenen naaede til Kroen igen. I Kroens Gennemkørsel dansede man Natten igennem.

Søndag mellem Jul og Nytaar havde Byens Drengene Ringløben. Man red altsaa ikke efter Ringen, men løb efter den.

Nytaarsaften spiste man »Futchen« (Æbleskiver) og Vinsuppe. Futchen bages i en Futchenpande (Æbleskivepande) med syv Huller. Ofte spiste man ogsaa Vaffelkager, lavet i et Vaffeljern.

Hele Natten igennem skød man Nytaar ind og slog Potter paa Dørene, pillede Vognene fra hinanden og satte dem sammen paa Taget. Hjulbørene (e Mogkaar') blev kørt hen i den anden Ende af Byen, Malkespande gemtes o. s. v.

Fik man fat i dem, der skød Nytaar ind, maatte de med ind og have Kaffe og Punch. Til sidst havde de i Reglen faaet saa megen Punch, at de ikke kunde skyde mere.

Klokken 12 Nytaarsaften rejser Køerne og Hestene sig i Stalden.

Hvis man Nytaarsaften gaar ud til en Korsvej, stiller sig der og kalder paa en afdød ved Navn, kommer vedkommende, og man kan faa ham i Tale.

Nytaarsaften kan man spaa ved Hjælp af smeltet Bly, som man hælder i Vand. Af de derved fremkomne Figurer spaar man om det kommende Aar. Blyet opbevares fra Aar til Aar.

Fastelavn.

Fastelavn blev der ikke gjort noget videre ved. Børnene klappe op for »Hedeviger« (Fastelavnsboller). Sangen begynder: »Klap op, klap op for en Hedevig«. Fastelavnssøndag Aften var der Dans i Kroen.

Paaske.

Ugen før Paaske blev kaldt »den stille Uge«. Dagene hedder:

Palmesøndag, Askeonsdag, Skærtorsdag, Stillefredag og Skidenlørdag.

Paaskemorgen skal man staa op ved Solopgang, tage en Spand Vand og stille den saadan, at Solen kan spejle sig i den, saa ser man Solen hoppe tre Gange.

Anden Paaskedag var der i Reglen Dans.

Persdag.

Persdag (22. Febr.) brænder man Blus, man »svider Pers Skæg af«. Man brænder et stort Blus af ude paa Marken. Børnene løber med brændende Halmviske. Det er den eneste Lejlighed i Aarets Løb, hvor man brænder Blus; man brænder altsaa f. Eks. ikke Blus til St. Hans.

(Meddelt af Arbejder Jørgen Petersen i Flensborg, født i Vestre, Ladelund Sogn, 65 Aar gammel (1931).

Høsten i Ladelund Sogn.

8 Dage efter Midsommer begynder Høsten. Med »Høsten« menes altid »H ø h ø s t e n«, »Græsslaaen«. Man gaar ud om Morgenen Kl. 2 til Engen for at slaa Græsset, mens det endnu er vaadt af Duggen. Man tager hjem igen Kl. 2—3 Eftermiddag. En Dags Slæt for en Mand regnes gerne lig en Demat (en halv Hektar).

For hver to Leer er der en til at stryge fra, en »Frastryger«. Nu derimod, da man slaar Skaaret ud af Græsset, behøves ingen Frastryger. Dengang slog man nemlig Skaaret ind mod Græsset. Forkarlen, »e Busvend«, gaar i Spidsen med Leen; saa kommer Daglejeren. Frastrygeren stryger fra (river Græsset ud) hos begge de to første, altsaa maa der være nogen Afstand mellem Lerne.

Naar Græsset har ligget nogle Dage for at vejres, skal det vendes. Man vender om Formiddagen. Allerede samme Dags Eftermiddag bliver Høet revet sammen. Det rives i »Tømme«. 7—8 Mand river samme Vej, saa det til sidst bliver en lang Vold. Disse Volde bliver nu »tømmet« sammen paa den Maade, at man lader Hesten slæbe dem sammen ved Hjælp af et Læsetræ, indtil Stakken er stor nok. Henimod Aften bliver saa Stakkene »gjort op«, d. v. s. sat pænt op og pudset af. Har man ikke Heste, bliver Høet skudt sammen med Forke.

Efter at have staaet nogle Dage i Stak køres Høet hjem. I Reglen sættes det i Hæs, hvis der da ikke er Plads til det alt sammen inde.

R u g h ø s t e n er den første Del af Kornhøsten. Om Morgenen, saa snart Rugen er tør, gaar man ud med Lerne for at »slaa Row«.

Paa Leen sættes et »Spryd«; er Kornet meget kort, spændes et Stykke Tøj, et »Sejl«, over Sprydet for at faa alt med, saa der ikke bliver for megen Rivning, »Ragning«. Høstkarlen skal kunne slaa Kornet, saa det ligger, ikke gaar i »Ragning«. En »Optejer« efter hver Le binder Rugen i Neg. Hun skyder det sammen med en Rive uden Tænder. Naar Kornet er bundet, bliver det sat i Skok, »skokket«, 12 Neg eller flere i hver Skok. En Morgen, før Rugen er tør, bliver der stubraget, revet mellem Skokstederne. Rivningen rives ind til Skokkene. Naar Rugen skal køres hjem, bliver den om Morgenen bundet i Kærver, »Kjærre«, med tre Neg i hver. 20 Kærver er en Trave. Er der Regnvej, maa Rugen omskokkes, saa den hurtigere bliver tør. Kærverne lægges i to Rækker, saa man kan køre mellem dem. De bindes om med Flægbaand, lavet af en bestemt Slags Siv fra Aventoft og Rudbøl Sø, eller med Halmbaand, som man laver hjemme paa Regnvejrdsdage i Høsten. Vognen kører ind mellem Rækkerne; to stikker op fra hver sin Side, en lader oppe paa Vognen. Med Rugkøring gaar det altid i Trav, baade med Læs og med tom Vogn, i Modsætning til Høhøsten, hvor man ikke maa køre i Trav, da Læsset saa vilde skride. Rugen køres ind i Laden; den skaffer man først og fremmest Plads til. En Del af det andet Korn, Byg og Havre, maa sættes i Hæs. Under Hæssene lægger man et Bundlag af Siv eller gammelt Hø.

Naar det sidste Læs Rug køres hjem, ager saa mange som muligt med paa Læsset. Pigerne holder Neg i Vejret paa Forkene, og alle synger Viser. Det sidste Læs har ikke noget bestemt Navn, ligesom der heller ikke kendtes til nogen Skikke med det sidste Neg. Naar Rugen er inde, holdes »Rowlhøtte«. Det er det egentlige Høstgilde, og det er en af Aarets største Festligheder. Alle, der har hjulpet med i Høsten, kommer med til »Rowlhøtte«. Man spiser Svinesteg og Lammesteg. I Rughøsten spises der — ligesom i Julen — ikke Grovbrød, men »Kag'«, Franskbrød. Ved Rughøtte drikkes der Kaffe og Punch, og der danses og synges.

Med langt mindre Festlighed foregaar Byg- og Havrehøsten. »Tarre« (Boghvede) bliver sat paa Roden og Toppen »drejet i Biskurve«.

Meddelt af Jørgen Petersen, født i Vestre, 65 Aar gl. (1931).

Gammel Tro fra Ladelund Sogn.

Meddelerens Hustru saa engang Lys hoppe over Brandkullen i Læk. 3—4 Dage efter skete der, som ventet, en Ulykke. En Mand

kom kørende med et Læs Halm. Hestene blev sky, da der fra Vognen faldt noget Halm ned paa dem; de løb løbsk, »brændte igennem«. Manden faldt ned ved Siden af Brandkulen og blev slynget rundt af Hjulet og dræbt.

L y g t e m æ n d maa man ikke gaa efter; de fører en vild ude i Sumpe og Moser. Jeg gik en Aften som Soldat hjem fra Tønder; undervejs skød jeg en Genvej forbi en Mose. Jeg saa et Lys, troede, det var et Menneske, og kaldte paa det. Der blev ikke svaret, og jeg gik et Stykke efter Lyset, men opdagede saa, at jeg var ved at komme ud i Mosen. Jeg vendte tilbage til Stien; men Lyset fulgte mig hele Vejen, lige til jeg kom hjem. Jeg opdagede ikke, hvad det var.

Jeg har senere set t r e L y s staa paa Vejen tæt ved den »sorte Kro« ved Handeved. Et Lys stod paa hver Side af Vejen, et midt paa Vejen. Jeg blev bange og vendte om, da de blev staaende.

Naar en Mand gaar ud til et eller andet Arbejde, Jagt, Fiskeri eller lign., eller naar han skal foretage en Rejse, varsler det Uheld, hvis det første, han møder, er en Kvinde; man skal helst møde en Mand eller et Barn.

Man maa ikke tage Blomster eller noget fra Grave eller Kirkegaarden. Kommer noget saadant i Huset, spaar det Død.

T o r d e n s t e n e n (forstenet Søpindsvin) holder Torden væk. Lægger man i Tordenvejrer en Tordensten paa en Kakkelovn, hvori der er Ild, saa hopper den.

Naar det paa varme Sommerdage flimrer i Luften, siges der, at »ru Jacob driver Svin« (mest i Ladelund), eller »J a c o b L ø j driver Svin« (mest i Vestre). — Naar een er doven, siges der, at »Jacob Løj er efter ham«.

Tæt ved Ladelund Mølle ligger der et Hus, hvor det ikke gaar rigtigt til. En Bager med et rødt Skæg gaar der igen. Man maa l-drig gaa der forbi i Mørke.

Ved Flytning tager man et Stykke tørt Brød, lidt Salt og en Mønt og pakker det ind i Papir. Det skal være det første, der kommer ind i det nye Hus.

Meddelt af Jørgen Petersen, født i Vestre, 65 Aar gammel.

Bryllup i Ladelund Sogn.

»Han frier« betyder i Modsætning til sydslesvigsk Sprogbrug (Fjolde), at han beder Pigen om hendes Ja. Har han faaet dette, er de forlovede, og de »skifter Gave«. Han giver hende en Ring eller

et andet Smykke; hun giver ham en Merskumspibe eller en Urkæde, lavet af hendes Haar, og saa er de Brud og Brudgom.

Brylluppet — e Kost — holdes helst i Brudens Hjem, hvis der er Plads. Oftest er det om Lørdagen. Saa gaar Brudeparret i Kirke Dagen efter. En ung Pige af Familien eller af Nabolaget byder til Brylluppet. Gæsterne giver Gaver. Kun hvis Værterne ikke selv har Jordejendom eller ikke er velhavende, skænkes der Naturalier, Smør, Mælk ell. lign. »Polterabend« kendes ikke. Bryllupsdagen skal man gerne være i Kirken Kl. 9—10. Familier og Naboer bedes til-Middagsspising. De kommer før Kirkegangen. I den første Stue modtages de med en Skænk. Der er ikke Brudesvende eller Forridere. Faststaaende Ret til Bryllupsmiddagen kendes ikke; det retter sig efter Formue eller Aarstid. Naar Dansen om Aftenen begynder, danser Brudeparret først »e Brujdans«, en Vals. Derefter danser Forældrene med de nygifte, og saa gaar Dansen til den lyse Morgen.

Meddelt af Jørgen Petersen, f. i Vestre, 65 Aar gl. (1931).

Begravelse.

Saasnaart der er sket et Dødsfald, gaar en Pige eller en Kone rundt i Byen og meddeler det. Nabokonerne bliver samtidig indbudt til Straalæg. Ligvagt bruges ikke; kun brænder der Lys ved Liget. Ved Straalæg lægges den døde paa Straa paa Gulvet; der lægges Halm paa Gulvet, en Ble (Lagen) derover; den døde lægges derpaa og dækkes til med en Ble. Efter endt Arbejde faar Konerne Kaffe. Derefter kommer Snedkeren og tager Maal til Kisten. Naar Kisten er blevet færdig og bragt, kommer Konerne sammen til Kistlæg. Den døde klædes i en Ligskjorte, som gerne har ligget færdig i mange Aar. Tidligere har man ogsaa i enkelte Tilfælde haft Kisten staaende færdig. Meddelerens Fader, som var Snedker, tog altid den »første Søvsn« i den Kiste, han havde lavet.

Efter Kistelægget kom Naboerne med Kranse med Vers ved. Saa bliver der sagt Besked i Byen om Begravelsesdag og Tid.

Paa Begravelsesdagen kommer Præsten og Degnen og »takker Liget ud«. Tidt kommer ogsaa et Drengekor, der synger. Fra Nabo-husene kommer to Sørgepigier, som paa Kirkegaarden bærer Skamlerne til Kisten, først foran Kisten ind i Kirken, dernæst ud til Graven.

Har den døde boet i Nærheden af Kirken, bæres Liget til Kirken paa en Baare, som har sin Plads i Kirken. Ligtoget maa ikke standse paa Vejen til Kirkegaarden. Kisten bliver baaret ind i Kirken. Præ-

sten taler, og der synges to Salmer. Derefter bæres Kisten ud til Graven, hvor Præsten forretter Jordpaakastelsen. Efter Jordfæstelsen gaar Familien og derefter hele Ligfølget hen og kaster en Klump Jord i Graven.

Der ringes med Klokkerne, saa snart Ligtoget kommer til Syne, og indtil Kisten er i Kirken. Efter Jordfæstelsen ringes der igen. Ligeledes ringes der ved Anmeldelsen af Dødsfaldet.

Familien indbyder efter Lejlighed og Evne til Spisning, altid varm Nadver: Vinsuppe og Flæsk og Kage (Hvedebrød). Om Aftenen drikkes Kaffe og indtil to Punche. »Ærr'l« (Arveøl) betyder hele Højtideligheden, baade Jordfæstelse og Spisningen. Begravelsen var før gerne om Formiddagen ved 10-Tiden. Spisningen var ved Middagstid; om Aftenen fik Slægtningerne Nadver.

Kisten lukkes først, naar Præsten er færdig med Udtakning. Naar Liget er kørt bort, bliver Vinduerne lukket op. Tidt blev der ogsaa røget med Lavendler.

Naar der dør een i et Hus, bliver Klokkerne sat i Staa. Kanarie-fuglebur og Spejlet bliver tilhængt med Flor. Naar Liget køres bort, tages Floret af.

Der kendes og fortælles om Dødsvarsler, navnlig i Form af, at Genstande falder ned, eller man hører Kistelaag blive slaet til.

Meddelt af Jørgen Petersen, Flensborg, født i Vestre, Ladelund Sogn, 65 Aar gl. (1931).

Begravelse i Østerby, Medelby Sogn.

Et Par unge Piger byder til »Henfølgen«; de kaldes *Bydepiger*. De samme gaar for Borde ved Begravelsesspisningen.

Nabolagets Koner kommer og hjælper til ved *Straalæg*, senere ligeledes ved *Kistelæg*. Ved begge Lejligheder opvartes med Kaffe og Kager. Ved Kistelæg skænkes Kaffen af de to Koner, som har lagt Liget i Kisten.

En eller to bydes til at bære Skamlerne, som Kisten staar paa, de kaldes *Skammelpiger*.

Begravelsen foregaar om Formiddagen. Man spiser Flæsk og Vinsuppe, og om Eftermiddagen kommer Naboerne til Kaffe.

Meddelt af Marie Mangelsen, Østerby Mark.

(Fortsættes.)

Aktieselskabet

Glud og Marstrands Fabriker

Uplandsgade 20

DANIA

GASAPPARATER

OG GASOVNE

Mest besparende Fabrikat

Banken for Skanderborg og Omegn

Kontortid 10—3 — Telefon 516 og 517
Skanderborg

Foreslaa Deres Nabo at abonnere paa
„Sønderjydske Maanedsskrift“
Kr. 6.00 aarlig.

A/s BRØDR. BRINCKER

GREISDAL HAMMERVÆRK PR. VEJLE
Grundlagt 1867

Grebe, Forke, Spader, Roehakker, Haveredskaber, Høstleer, Ma-
skinknive, Vognaxler, Plovskær, roterende Grussortere m. m.

A/s FAKSE KALKBRUD

Frederiksholms Kanal 16

Telefon Central 9123

GØDNINGSKALK

98 pCt. kulsur Kalk (am. Latitude) i Varen, som
den leveres - ca. 100 pCt. passer 1 mm Sigte

Ja - men

Jrmas

Kaffe

smager bedst

Fraskrevet
paa egne moderne Bælgemøller
Carl Schwaner Apotek, Esbjerg 1888
Egen Import

Dansk Andels Ægexport

Vestervoldgade 7 & 9

Telf. 2126 - 11126 - København

Forlang altid
NYLAGTE **ÆG**

stemplet med D. A. Æ.-Mærke.

Skal man til og fra

Sønderjylland

benytter man

Sydfyenske Jernbaner

Kornhandel Akts.

A. HÜBSCH

København

Høllerup

Start Dagen med

Abild Most

Eneforhandling ved

A. W. Kirkebye

Forlang

Møgensen & Dessau's

Vaskestoffer, Hvidevarer,
Sengeartikler, Floneller
hos Deres Manufakturhandler.

Garanteret

sol- og vaskeægte Farver.

Bemærk

det plomberede Garantimærke.

Vælg det bedste —
det gør vi.

Frøcontoret

(for undersøgt Markfrø)
(Grundlagt 1887)

KOLDING

Leveringer under Statsfrøkon-
trollens selvvirkende Kontrol.

Antager Frøavlere.

Eriksen & Christensen

Aktieselskab

Korn- og
Foderstoffer

Esbjerg

Vordingborg Husmøderskole

Nyt Kursus begynder 4. Novbr.
og 4. Maj. — Barneplejeaf-
deling. — Elektrisk og alm. Køk-
ken. — Kjølesyning.

Valborg Olsen. Telefon 275.

C.L.O.C. BRUN ETIKET.

C.L.O.C. ORANGE.

C.L.O.C. CACAO.

De originale danske Likører.